

Tegenwerk voor Merkel –

Auteur: Dirk Rochtus

www.deredactie.be

ma 29/04/2013 - 09:21

Regelmatig duiken er aan de Duitse partijhemel nieuwe kometen op. Recent nog werd de ‘Alternative für Deutschland’ opgericht, een partij die het ‘ordelijke afscheid’ van Duitsland uit de eurozone op haar programma heeft staan. De gevestigde politieke partijen reageren geërgerd op de nieuwlichter.

De euro heeft altijd al voor controverse gezorgd in de Bondsrepubliek Duitsland. Dat kan ook moeilijk anders in een land dat zijn sterke munt, de D-Mark, heeft opgegeven in het belang van Europa als gedroomde politieke en economische eenheid. Als de eurozone dan in moeilijkheden geraakt, leven oude Duitse angsten voor verval en ondergang weer op. De christendemocratische Bondskanselier Angela Merkel (CDU) bracht dat met de nodige dramatiek onder woorden: ‘Als de euro mislukt, mislukt Europa.’ Voor de redding van de euro zou er volgens haar geen alternatief bestaan (‘alternativlos’). Net op die laatste uitspraak en als ‘tegenwerk’ zinspeelt de naam van de nieuwe partij, ‘Alternative für Deutschland’ (AfD).

Oud-strijder

Verschillende kopstukken van de AfD komen overigens uit de zelfde stal als Merkel. Ze zijn uit haar partij, de Christlich Demokratische Union Deutschlands (CDU), gestapt uit onvrede over de koers die de Bondsregering vaart. Joachim Starbatty bijvoorbeeld. Volgens deze professor economie aan de universiteit van Tübingen trekken al die reddingspakketten voor door de eurocrisis getroffen landen Duitsland het ‘schuldenmoeras’ in. Starbatty is overigens een ‘oud-strijder’ in de oorlog die conservatieven voeren tegen de euro. Al in 1998 legde hij een klacht tegen de invoering van de euro neer bij het Grondwettelijk Hof in Karlsruhe en in 2011 trok hij er weer naartoe met een klacht tegen de miljardenhulp voor eurolanden die diep in de schulden staken.

Ook Bernd Lucke, de ‘woordvoerder’ van AfD, is professor en gewezen CDU-lid. Lucke zegt dat niet hij de CDU verlaten heeft, maar de CDU hem. Als oprichter van een forum van eurosceptische economen had hij kanselier Angela Merkel en minister van Financiën Wolfgang Schäuble verschillende malen aangeschreven, maar nooit een reactie op zijn brieven gekregen. Uit onvrede dat de politici hem geen gehoor schonken, besloot hij dan maar zelf in de politiek te stappen.

Verkiezingen

Gaat Merkel er misschien ooit spijt van krijgen dat ze de bedes van Lucke niet heeft verhoord? Volgens enquêtes kan een vierde van de burgers zich voorstellen voor de AfD te stemmen en zou drie procent dat ook daadwerkelijk doen. Op 22 september van dit jaar

vinden de verkiezingen voor de Bondsdag, het federale parlement, plaats. Merkel is verzekerd van een monsterscore. In de peilingen zou de 'Union', het verbond van CDU en haar Beierse zusterpartij CSU, op 42% van de stemmen mogen rekenen, de sociaaldemocratische SPD slechts op 22 %. En mochten de burgers hun kanselier direct kunnen verkiezen (wat niet het geval is), zou Merkel (CDU) 58 % en haar uitdager Peer Steinbrück (SPD) amper 17 % van de stemmen in de wacht slepen. Zo populair is Merkel, populairder nog dan haar eigen partij.

De FDP, de liberale coalitiepartner van CDU/CSU, zou rond de vijf procent schommelen, vervaarlijk dicht bij de kiesdrempel. Daar schuilt het gevaar voor de zwart-gele coalitie (zo genoemd naar de partijkleuren van respectievelijk CDU/CSU en FDP). Zelfs als de AfD niet de kiesdrempel haalt, snoept ze met drie tot vijf procent wel stemmen af, vooral van de FDP. Van alle partijen loopt de FDP het meeste risico een groot deel van haar kiezers, en wel bijna de helft, aan de AfD te verliezen. Komt de FDP zelf dus niet of nauwelijks boven de kiesdrempel, moet Merkel een andere partner zoeken. Dat wordt dan misschien de SPD, en ook al leidt Merkel nog de dans, haar politiek profiel lijdt onder een zogeheten 'Grote Coalitie' van christen- en sociaaldemocraten.

Gevaarlijk

De AfD speelt het spel slim door niet alleen het thema van de euro aan te snijden. Volgens recente peilingen heeft twee derde van de Duitsers zich immers verzoend met de euro. Om succes te hebben mag de AfD dus niet overkomen als een single-issue partij. Ze kaart ook andere gevoelige thema's aan zoals een immigratiebeleid naar Canadees model (aantrekken van 'brains'), directe democratie en terugkeer van bevoegdheden van Europa naar de nationale parlementen.

Er kunnen ook gevaren dreigen voor de AfD zelf, zoals de infiltratie door extreemrechts dat ook garen spint van zulke thema's, of een interne chaos waaraan de Piratenpartij ten gronde gaat. Politieke analisten of politici van andere partijen schreeuwen het van de daken dat de AfD 'gevaarlijk' is. Dat hebben ze ook vroeger gedaan toen de Groenen opkwamen. Maar voor een democratie kan het zeker geen kwaad dat er af en toe nieuwe bewegingen of partijen de vinger op de wonde leggen met betrekking tot zaken die bij de burger leven. Beter dat dan dat die problemen worden weggemoffeld of in duistere achterkamertjes worden besproken. Bovendien laten burgers, als ze goed worden ingelicht en kunnen participeren aan de debatten van een Open Society, zich niet zo gauw meeslepen door nieuwlichters of zelfs maar geestelijke brandstichters.

(Dirk Rohtus doceert Duitse geschiedenis aan KU Leuven/ Thomas More.)